Stenogramma *Sēdi vada: Ināra Mūrniece*

2021.gada 25. februāra sēde sākas pl. 15:30
sēde slēgta pl. 16:34, sēdes ilgums- 1 h 04 minūtes

PIEBILDE: Vienā dienā 25. februārī notiek trīs atšķirīgas sēdes: nr.22, nr.23, nr.24 (ziemas sesija).

Latvijas Republikas 13. Saeimas ziemas sesijas divdesmit ceturtā (attālinātā ārkārtas) sēde 2021. gada 25. februārī

Sēdi vada Latvijas Republikas 13. Saeimas priekšsēdētāja Ināra Mūrniece.

Sēdes darba kārtība
Satura rādītājs
Balsojumi
Sēdes videotranslācija
Sēžu videotranslācijas (arhīvs)

Sēdes vadītāja. Godātie deputāti!
Sāksim 2021. gada 25. februāra trešo attālināto ārkārtas sēdi.

Darba kārtībā – "Ministru prezidenta, ministru un citu amatpersonu ziņojumi".
Latvijas Republikas tiesībsarga 2020. gada ziņojums.

Vārds tiesībsargam Jurim Jansonam.

J. Jansons (Latvijas Republikas tiesībsargs).

Sveicināti, godātie! Jūsu Ekselence Saeimas priekšsēdētājas kundze! Mirklīti, man viena tehniska ķibele... Cienījamie deputāti! Dāmas un kungi!

Vienu sekundīti... atļaujiet man *(Pauze.)*... Acumirklīti, kaut kas man tehniski *(Pauze.)*... Acumirkli!

Jā, ja drīkst... tātad paldies par...

Sēdes vadītāja. Tiesībsarga kungs, es atvainojos. Pirms jūs sākat runāt... Ekrāna labajā pusē ir melna poga "Pieteikties". Mēs strādājam *e-Saeimā*, īpašā režīmā. Nu, lūdzu... Jā, paldies. Tagad viss kārtībā.

Vārds tiesībsargam Jurim Jansonam.

J. Jansons. Jūsu Ekselence Mūrnieces kundze! Cienījamie Saeimas deputāti! Dāmas un kungi! Visticamāk, katra uzruna šogad sākas ar vārdiem "2020. gads ir bijis izaicinājumu pilns". Tā noteikti ir ikvienam, jo nācies pielāgoties izmaiņām savā darbā un privātajā dzīvē, ilgstoši atrasties paaugstināta stresa apstākļos un lūkoties nākotnē ar lielāku neziņu nekā parasti.
Līdz ar valstī izsludināto ārkārtējo situāciju no iedzīvotājiem saņemu dažādus jautājumus par pamattiesību ievērošanu attiecībā uz valstī īstenotajiem pandēmijas ierobežošanas pasākumiem, kā arī valsts atbalstu sociālās labklājības stiprināšanā pandēmijas seku skartajiem.

Līdzīgi kā citās jomās, Covid-19 pandēmija ir atstājusi ietekmi arī uz Tiesībsarga birojā saņemto jautājumu un sūdzību raksturu. Jebkuri valdības pieņemtie lēmumi un paziņojumi kovidinfekcijas ierobežošanas nolūkā teju tajā pašā brīdī atspoguļojās e-pasta jautājumu un iesniegumu saturā. Esmu sniedzis virkni rekomendāciju un ieteikumus valdībai un ministrijām. Sevišķu uzmanību pievērsu precīzai, savlaicīgai un cilvēktiesību principiem atbilstošai sabiedrības tiesību uz informācijas pieejamību nodrošināšanai, kā arī īpaši aizsargājamo sabiedrības grupu tiesību nodrošināšanai.

Šobrīd varu izdarīt diezgan skaidrus secinājumus, ka valdība nebija gatava krīzes situācijai. Lai arī sākotnēji bija vērojams pārliecinošs pragmatisms epidemioloģiskās situācijas monitorēšanā un uzraudzībā, daudz sliktāk klājās ar skaidras, saprotamas, objektīvas un savlaicīgas informācijas nodošanu sabiedrībai, turklāt dažādos formātos, lai tā sasniedz visas sabiedrības grupas, to skaitā, piemēram, cilvēkus ar dažāda veida invaliditāti.

Radās iespaids, ka valdībai nav skaidra plāna, kāda rīcība sagaidāma pie konkrēta saslimušo skaita, vai un kā tiks nodrošināta veselības aprūpes pieejamība, kādi atbalsta pasākumi būs pieejami, ja tiek ierobežota saimnieciskā darbība. Un, protams, citi jautājumi.

Bez Covid-19 iniciētajām sūdzībām pārskata periodā esmu saņēmis arī daudz citu iesniegumu, kuru tematika jau izgaismojas arī iepriekšējos gados. Piemēram, vērtējot saņemto sūdzību raksturu kopumā, jāatzīmē, ka cilvēki ar invaliditāti visvairāk sūdzējušies par nepietiekamo sociālo atbalstu, zemiem pabalstiem un pensijām, nepareizi noteiktu invaliditātes grupu, vides pieejamību un mājokļa pielāgošanu.

Savukārt attiecībā uz cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem ir vajadzība pievērst atbildīgo institūciju lielāku uzmanību pilnvērtīgai visu tiesību nodrošināšanai, to skaitā ikviena cilvēka tiesībām dzīvot sabiedrībā, mērķtiecīgi mazinot institucionālo aprūpi un veicinot sabiedrībā balstītu pakalpojumu daudzveidību un attīstību.

Diemžēl arī 2020. gadā nācās konstatēt, ka personām ar ļoti smagiem attīstības traucējumiem vienīgais valsts piedāvātais pakalpojums ir institucionālā aprūpe. Lielie valsts sociālās aprūpes centri joprojām nav aizstāti ar sabiedrībā balstītiem un ģimeniskai videi pietuvinātiem pakalpojumiem. Turklāt vairums apmeklēto valsts sociālās aprūpes centru ir pat paplašinājušies, un tajos tiek ieguldīti milzīgi un apjomīgi valsts budžeta līdzekļi, tādējādi spēcinot institucionālo aprūpi. Šāda rīcība ir pretēja deinstitucionalizācijas mērķim un būtībai. Tieši šī iemesla dēļ esmu aicinājis nodrošināt visā valsts teritorijā plašu, sabiedrībā balstītu pakalpojumu klāstu, paredzot tam atbilstošu valsts budžeta finansējumu.

Aizvadītā gadā norises liecina, ka aizvien liels un pieaugošs skaits sūdzību tiek saņemts arī par iespējamu nevienlīdzīgu attieksmi darba vidē; tas liecina, ka pieaugusi darbinieku informētība par savām tiesībām un drosme vērsties pēc palīdzības.

Sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju nodrošināšanā joprojām ir jomas, kurās ir nepieciešams integrēt dzimumu līdztiesību. Par to liecina, piemēram, uz dzimumu balstīta vardarbība un dažādi stereotipi.

2020. gada periodā par tiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšanas aspektiem kopumā saņemti 328 iesniegumi, kas ir salīdzinoši vairāk nekā iepriekšējā gadā. Vēl joprojām iesniedzēji bieži sūdzas un lūdz sniegt informāciju par viņu tiesību un interešu aizsardzības iespējām, kā arī izsaka sūdzības par aizstāvjiem un viņu darba kvalitāti. Tādējādi no saņemto iesniegumu rakstura un satura var izdarīt secinājumu par dažādos procesos iesaistīto personu nepietiekamo informētību

par savām tiesībām un to aizsardzības iespējām, tostarp tiesībām saņemt kvalitatīvu juridisko palīdzību.

Protams, ārkārtējās situācijas izsludināšana valstī ir ietekmējusi arī tiesu darbu, tāpēc atsevišķās situācijās arī esmu vērtējis, kā tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas tiek ievērotas tieši šajā periodā. Tāpat vēl aizvien tiek saņemti signāli par tiesas pieejamības ierobežojumiem, nesamērīgi ilgiem lietu izskatīšanas termiņiem. Bez ievērības nevar atstāt arī faktu, ka ir pieaudzis tādu iesniegumu skaits, kuros personas izsaka neapmierinātību ar tiesas nolēmumos ietverto argumentāciju un nolēmumu izpildes aspektiem.

2020. gadā esmu apzinājis situāciju par iedzīvotāju iespējām saņemt juridisko palīdzību administratīvajā procesā iestādē un tiesā. Pētījuma rezultāti liek secināt, ka iedzīvotāji, kuriem šī palīdzība pēc būtības varētu būt nepieciešama, par tās saņemšanas iespēju un kārtību nav pietiekami informēti. Turklāt iestādes un tiesas nav formulējušas sarežģītas administratīvās lietas kritērijus, kas pieļauj iestāžu plašu rīcību likuma piemērošanā. Iedzīvotājiem tas var kļūt par nepārvaramu šķērsli juridiskās palīdzības saņemšanai administratīvajā procesā iestādē un tiesā.

Joprojām liels skaits iesniegumu tiek saņemti tieši par tiesu nolēmumu izpildi. Piemēram, personas savos iesniegumos vērš uzmanību, ka tiesu izpildītājs no savas puses ir izdarījis visu, tomēr tāpat ilgstoši netiek izpildīts tiesas nolēmums par parāda piedziņu, kā rezultātā netiek gūts apmierinājums no tiesas nospriestā. Uzskatu, ka valstij ir pienākums gādāt par tādu nolēmuma izpildes sistēmu, kas pēc savas būtības ir efektīva ne tikai normatīvajā regulējumā, bet arī piemērošanā praksē. Turklāt pasākumiem, ar ko tiek nodrošināta piespiedu izpilde, ir jābūt tādiem, kas mērķi par efektīvu sprieduma izpildi padara reāli īstenojamu.

Pagājušais gads valstī iezīmējās ar plašām dezinformācijas izpausmēm, kuras galvenokārt bija saistītas ar Covid-19 pandēmiju un tās radītajiem ierobežojumiem. Tāpat, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, novēroju krietni vairāk gadījumu, kad tika izteikta naida runa pret personām ar citu ādas krāsu un etnisko izcelsmi. Vairākos gadījumos par šiem izteicieniem vērsos tiesībsargājošās iestādēs.

Savukārt saistībā ar tiesībām uz īpašumu iedzīvotāji lielākoties vērsušies pie manis individuālu aizskārumu gadījumos, bet daudzdzīvokļu namu īpašnieki sūdzējušies par mājas apsaimniekotāja rīcību. Aizvien tiek pausts sašutums par ieilgušo nespēju rast taisnīgu risinājumu dalītā īpašuma problemātikā.

Aizvadītais gads atzīstams par teju vēsturisku sociālās drošības jomā. Kā iepriekšējo gadu darba augļi iezīmējās četri nozīmīgi Satversmes tiesas nolēmumi par minimālo ienākumu atbilstību Satversmei. Teju visos spriedumos Satversmes tiesa atzina, ka sociālā drošība ir tik svarīgs jautājums, ka tas principu līmenī ir jāizlemj pašam likumdevējam. Tāpat tiesa norādīja, ka jebkuriem lielumiem ir jābūt noteiktiem ar konkrētu mērķi un pamatotiem ar empīriskiem un zinātniskiem aprēķiniem atbilstoši ekonomiskajai situācijai valstī. Līdz ar to turpmāk vairs nav iespējams minimālā atbalsta lielumus noteikt politiskās vienošanās ceļā, tiem ir jābūt pamatotiem ar loģiskiem un ekonomiskiem apsvērumiem, nodrošinot ikvienam tādu dzīves līmeni, kas atbilst cilvēka cieņai.

Esmu pabeidzis izpēti par bezpajumtniecību Latvijā un tās iespējamiem apmēriem, kā arī apkopoju pašvaldību skatījumu par problēmsituācijas iespējamiem risinājumiem. Jāsecina, ka pārliecinoši lielākā daļa pašvaldību neveic atsevišķu bezpajumtnieku uzskaiti, dati pārsvarā tiek iegūti, izejot no patversmes pakalpojumus saņēmušo personu skaita. Bezpajumtniecību kā sociālu un personīgu problēmu izskaust pavisam nav iespējams, jo tās pamatā ir dažādu personīgu un sociālu apstākļu kopums, tomēr to var mazināt ar dažādām kompleksām darbībām,

multidisciplināru, visu iesaistīto institūciju saskaņotu darbību un koordināciju, tostarp mērķtiecīgi strādājot pie mājokļu pieejamības palielināšanas.

Saistībā ar tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē esmu secinājis, ka iedzīvotāji pievērš arvien lielāku uzmanību apkārt notiekošajam un videi, kurā tie dzīvo. Turpinu saņemt sūdzības par tiesiskā mehānisma trūkumu personu tiesību aizsardzībai sadzīviskas trokšņošanas gadījumos. Praksē policija ir bezspēcīga pret trokšņotāju izdarībām, līdz ar to iedzīvotāju tiesības uz naktsmieru vispār nav aizsargātas. Ņemot vērā to iedzīvotāju skaitu, kuri gadiem lūdz risinājumu šai problēmai, turpmāka vilcināšanās ieviest saprātīgu tiesisko regulējumu, kas aizsargātu iedzīvotāju tiesības uz naktsmieru, nav pieļaujama.

Attiecībā uz bērnu un jauniešu tiesību jomu diemžēl jānorāda, ka gads pagāja bērnu tiesību aizsardzības sistēmas reformas gaidās. Tā tika reducēta uz institucionālo pārveidi – institūciju nosaukumu maiņu un funkcionālās padotības pārbīdi, taču pārmaiņas pēc būtības nav notikušas.

Manā ieskatā, bērnu tiesību aizsardzības sistēmas institucionālajai reformai ir ejams tikai viens ceļš – tas ir risinājums, kas jau ir aprobēts un darbojas visās attīstītajās pasaules valstīs. Proti, bāriņtiesu lēmumu pieņemšanas funkcija aizgādības un aizbildnības jautājumos ir jānodod tiesām.

Bāriņtiesas pieņem juridiski saistošus lēmumus ar juridiskām sekām, kas pamatoti ar Civillikuma Ģimenes tiesību daļas normām, un ierobežo cilvēka pamattiesības – tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi. Tas, ka Latvijā bērnu likteņus lemj tiesu varai nepiederīgas institūcijas – bāriņtiesas –, dažkārt robežojas ar tiesisko nihilismu. Latvijā tiesu pārklājums ir optimāls, tomēr, iespējams, būtu nepieciešams papildināt tiesnešu skaitu, kuri ir specializējušies tieši bērnu tiesību aizsardzības un ģimenes tiesību lietās.

Bērnu un jauniešu tiesību jomā aizvadītajā gadā iesniegumu skaits nav būtiski mainījies. Iesniedzēji visbiežāk vērsās par tādām tēmām kā saskarsmes tiesību īstenošana, aizgādības tiesību pārtraukšana/atjaunošana un tiesības uz izglītību. Piemēram, vislielākais iesniegumu skaits bērnu tiesību jomā bija par grūtībām īstenot saskarsmi un izpildīt tiesas nolēmumu saskarsmes lietās.

Arī bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu tiesību nodrošināšana ilgstoši atrodas manā redzeslokā. Saskaņā ar pieejamo statistiku 2020. gada 31. decembrī Latvijā ārpusģimenes aprūpē atradās 6252 bērni, no tiem 621 bērnam aprūpe un audzināšana tiek īstenota ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās. Statistikas dati liecina, ka bērnu skaits ārpusģimenes aprūpē pakāpeniski samazinās, tomēr aizvien ir bērni, kas iestādēs dzīvo ilgstoši.

Lai apzinātu bērnu tiesību nodrošināšanas faktisko situāciju bērnu aprūpes iestādēs, ar kolēģiem un speciālistiem devāmies plānotās vizītēs uz Latvijas pašvaldību bērnu aprūpes iestādēm. Atzinīgi novērtēju vairāku pašvaldību paveikto, lai veicinātu ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu izveidi.

Tāpat vēlos uzsvērt, ka vairumā no apmeklētajām iestādēm ievērojami samazinājies bērnu skaits. Tas nodrošina dzīvošanu mazākās grupās, kā arī bērniem ir iespēja saņemt nepieciešamo atbalstu no iestādes darbiniekiem. Tomēr vienlaikus tika konstatēts, ka vairākās iestādēs joprojām nav izpratnes par bērniem nepieciešamo sociālo rehabilitāciju, kā arī trūkst speciālistu, lai pilnvērtīgi nodrošinātu bērnu vajadzības.

Īpašas uzmanības lokā ir ne tikai gados jaunākās, bet arī vecākās paaudzes cilvēku tiesību aizsardzība. Gados vecākiem cilvēkiem ir tieši tādas pašas tiesības kā visiem pārējiem, taču, kad runa ir par šo tiesību īstenošanu, nereti viņiem nākas saskarties ar daudzām problēmām, īpaši

gadījumos, ja dzīve aizrit sociālās aprūpes centros jeb tā saucamajos veco ļaužu pansionātos. Tāpēc, lai pārliecinātos par vecāka gadagājuma cilvēku tiesību ievērošanu, vairākkārt apmeklēju veco ļaužu pansionātus un sniedzu rekomendācijas senioru tiesību nodrošināšanas uzlabošanai.

Jāatgādina, ka 2018. gada 1. martā Tiesībsarga birojā tika izveidota jauna struktūrvienība – Prevencijas daļa, kuras galvenais uzdevums ir regulāri un sistēmiski apmeklēt iestādes, kurās personām ir vai varētu būt ierobežota brīvība. Īstenojot preventīvā mehānisma funkciju, 2020. gadā kopumā notika 40 šādas vizītes iestādēs, tostarp ieslodzījuma vietās.

Ieslodzījumā esošās personas atrodas absolūtā valsts pakļautībā un līdz ar to arī tās aizsardzībā. Lai kāda iemesla dēļ persona atrastos ieslodzījumā, valsts ir atbildīga, lai ieslodzījuma apstākļi un izturēšanās neradītu papildu grūtības un ierobežojumus, tie nedrīkst pārsniegt ar ieslodzījuma faktu neizbēgami saistīto ciešanu slieksni. Esmu šo personu aizsardzībai pastiprināti pievērsis uzmanību.

Būtiski, ka pērnajā gadā vairums iesniegumu ir saņemti no lielākajām Latvijas ieslodzījuma vietām – Daugavgrīvas cietuma un Rīgas Centrālcietuma –, un lielākā daļa no tiem ir saistīti ar sadzīviska rakstura jautājumiem. Tas neapšaubāmi liecina, ka cietumu infrastruktūra joprojām nav atbilstoša, lai nodrošinātu cilvēka cienīgu brīvības atņemšanas soda/apcietinājuma izpildi; to es arī esmu aktualizējis valdībā.

Aizvadītajā gadā tika uzsākta situācijas izpēte arī attiecībā uz reibumā esošu personu ievietošanu atskurbšanas telpās bez viņu piekrišanas. Izpētes rezultātā konstatēju, ka Latvijā joprojām nav vienotas prakses vai normatīvo aktu bāzes, kas reglamentētu kārtību un nosacījumus reibumā esošo personu brīvības ierobežošanai, līdz ar to šobrīd pastāv riski nepamatotai personu brīvības ierobežošanai.

Gads aizritējis aktīvā darbā, lai uzlabotu un stiprinātu arī cilvēku tirdzniecības novēršanā iesaistīto amatpersonu zināšanas un izpratni par cilvēku tirdzniecības fenomenu, tā formām, cēloņiem un upuru atpazīšanu un aizsardzību. Tika sniegti visaptveroši vēstījumi un priekšlikumi par nepieciešamajiem pasākumiem cilvēku tirdzniecības novēršanā un apkarošanā, kā arī tika informēta sabiedrība par situācijām, kurās ir nepieciešams uzmanīties, lai kovidpandēmijas laikā nekļūtu par cilvēku tirdzniecības upuri.

Tāpat esmu nācis klajā ar iniciatīvām par nepieciešamajiem uzlabojumiem un grozījumiem normatīvajā regulējumā attiecībā uz cilvēku tirdzniecības novēršanu.

Arī 2020. gadā aktīvi turpinās starptautiskā sadarbība. Īpaši nozīmīgs ir fakts, ka decembrī Tiesībsarga birojs veica akreditācijas procesu Apvienoto Nāciju Organizācijas Nacionālo cilvēktiesību aizsardzības institūciju Starptautiskās koordinēšanas komitejas Akreditācijas apakškomitejā. Akreditācijas process norādītajā cilvēktiesību institūcijā mums bija nepieciešams, lai atkārtoti saņemtu augstāko starptautiski atzīto novērtējumu par organizācijas atbilstību nacionālo cilvēktiesību institūciju starptautiskajiem standartiem.

Noslēgumā vēlos pateikt, ka cilvēktiesības visveiksmīgāk var tikt aizsargātas un to nozīme novērtēta, ja ikvienam cilvēkam ir izpratne par to saturu un nozīmi savā dzīvē.

Ir svarīgi, lai ikviens varētu aizstāvēt savas cilvēktiesības aizskāruma gadījumā un tās ievērot attiecībās ar citiem sabiedrības locekļiem. Izpratne par cilvēktiesībām sniedz pienesumu cilvēku cieņas aizsardzībai un attīsta sabiedrību, kurā cilvēktiesības tiek respektētas.

Tādējādi saredzu, ka mums kā valstij, tātad arī tiesībsarga institūcijai, vēl ir daudz darāmā, lai Latvijas sabiedrību veidotu iecietīgāku, iekļaujošāku, zinošāku par savām tiesībām un drosmīgāku aizsargāt savas un līdzcilvēku tiesības.

Tādējādi mums ikvienam savā darbā jāvelta lielāka uzmanība dialoga veicināšanai par nediskrimināciju un iecietību, centrā noliekot cilvēku un viņa cieņas aizsardzību.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Paldies tiesībsargam Jurim Jansonam par būtisko un detalizēto ziņojumu.

Kolēģi! Uzsāksim debates.

Debatēs priekšroka dodama tiem deputātiem, kas ir pieteikušies rakstveidā pirms sēdes sākuma, un tiem, kas runās frakcijas vārdā.

Deputāte Dace Rukšāne-Ščipčinska pieteikusies frakcijas "Attīstībai/Par!" vārdā un pieteikusies rakstiski.

Tātad uzsākam debates.

Frakcijas "Attīstībai/Par!" vārdā – deputāte Dace Rukšāne-Ščipčinska.

D. Rukšāne-Ščipčinska (AP!).

Labdien, kolēģi! Pandēmija ieviesa dažādas izmaiņas mūsu dzīvē, tātad – arī Saeimas kalendārā. Mēs taču tikai nupat skatījām tiesībsarga ziņojumu par 2019. gadu. Beidzot varam arī rūpīgi izvērtēt cilvēktiesību jautājumus 2020. gada griezumā.

2020. gada kontekstā jau ir ierasts teikt, ka tas bija pandēmijas gads. Un noteikti arī šis ziņojums ir pandēmijas gada ziņojums. Šajā kontekstā frakcija "Attīstībai/Par!" vēlas piekrist un vēlreiz atgādināt tiesībsarga tēzi, ka cilvēktiesības nav atceltas vai pārtrauktas pandēmijas laikā. Cilvēktiesību principiem un apsvērumiem ir jābūt klātesošiem ikviena lēmuma pieņemšanā arī ārkārtējā situācijā. Ļoti ceru, ka šodienas debatēs mēs kā lēmējvara vienosimies un vienmēr ievērosim šo aksiomu.

Tiesībsarga ziņojums par 2020. gadu ir ļoti informatīvs, tajā tiek detalizēti izklāstīts sasniegtais un arī neizdarītais dažādās jomās. Es vēlos pievērst uzmanību divām tēmām.

Pirmkārt, tās ir cilvēku ar invaliditāti tiesības. Ar lielu izbrīnu, nožēlu un pat dusmām nākas secināt, ka kārtējo reizi mūsu kreisā roka nezina, ko dara labā. Jau 10 gadus valsts strādā virzienā uz deinstitucionalizācijas nodrošināšanu, tas nozīmē nodrošināt nepieciešamo atbalstu cilvēku dzīvesvietās, lai cilvēki ar invaliditāti spētu pilnvērtīgi dzīvot sabiedrībā un būt līdztiesīgi mūsu sabiedrības līdzcilvēki. Tā vietā, kā norāda tiesībsargs, tiek ieguldīti apjomīgi valsts budžeta līdzekļi tieši sociālās aprūpes centru pakalpojumos, tādējādi tiek spēcināta institucionālā aprūpe. Tas ir tieši pretēji deinstitucionalizācijas mērķiem un būtībai.

Precizēšu – ieguldīt valsts līdzekļus senioru aprūpes centros ir pareizi, savukārt deinstitucionalizācijas process skar aprūpes centrus cilvēkiem ar invaliditāti. Proti, skar tos mūsu līdzcilvēkus, kuru interesēs būtu dzīvot pastāvīgi sabiedrībā. Tāpēc deinstitucionalizācija ir viens no galvenajiem rīkiem, lai nodrošinātu cilvēku ar invaliditāti tiesības. Un tāpēc gribu vaicāt – kur ir pārdomāta un konsekventa valsts politika cilvēku ar invaliditāti cilvēktiesību nodrošināšanā?

Šis pārmetums, protams, nav tiesībsargam, kurš jau tā pēdējos gadus kļuvis par galveno un brīžiem vienīgo valsts sociālās politikas ieviešanas mehānismu ar Tiesībsarga biroja ierosinātiem Satversmes tiesas lēmumiem. Tiešām liels paldies visai tiesībsarga komandai par to. Ļoti ceru, ka Labklājības ministrijas eksperti reaģēs uz ziņojuma secinājumu par deinstitucionalizācijas procesu. Un man ir patiess prieks, ka tiesībsargs strādā pie vides pieejamības jautājumiem.

Līdzīgi kā tiesībsargs, arī frakcija "Attīstībai/Par!" uzskata, ka Dzīvokļa īpašuma likuma normas ir diskriminējošas cilvēkiem ar invaliditāti. Ja pandusu vai pacēlāju ierīkošanai daudzdzīvokļu mājās nepieciešams nodrošināt 75 procentu iedzīvotāju parakstus, tas bieži vien ir neiespējams uzdevums. Un kopumā par bāzes cilvēktiesībām... nevajadzētu vākt parakstus par šādām tiesībām.

Tieši tāpēc mēs ar deputāti Inesi Ikstenu iesniedzām grozījumus, kurus atbalsta gan tiesībsargs, gan Ekonomikas ministrija, un es ceru, ka kopīgiem spēkiem mums izdosies mazināt šo nevajadzīgo birokrātiju un spert soli tuvāk vides pieejamībai cilvēkiem ar invaliditāti un patiesi iekļaujošai sabiedrībai.

Otra problēma, par ko gribēju parunāt, ir cilvēktirdzniecības novēršana. Šai tēmai rūpīgi sekoju jau vairākus gadus. Mums vēl joprojām nav visaptverošas un sistēmiskas pieejas šim jautājumam. Cilvēktirdzniecībā cietušās personas netiek pienācīgi atpazītas un līdz ar to nesaņem no valsts palīdzību, lai atgūtos no pārdzīvotā sekām. Atkal vēlos uzsvērt, ka ir nepieciešama ciešāka sadarbība starp daudzām institūcijām, kas strādā ar šo jautājumu.

Vakar Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijā mēs izskatījām gan tiesībsarga ziņojumu par 2020. gadu, gan arī runājām ar kandidātiem nākamajam tiesībsarga mandātam.

Es uzskatu, ka Saeimai nepieciešams nekavējoties stiprināt tiesībsarga kapacitātes. Satversme būtu jāgroza, nevis lai ierobežotu kādu cilvēku grupu tiesības, kā to piedāvāja daži politiskie spēki, bet lai Satversmē nostiprinātu tiesībsarga institūciju, tādējādi mazinot politisko ietekmi uz Tiesībsarga biroju un patiešām stiprinot cilvēktiesību aizsardzību valstī.

Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītāja. Paldies.

Vārds deputātam Viktoram Valainim.

V. Valainis (ZZS).

Augsti godātā Saeimas priekšsēdētāja! Godātais tiesībsarga kungs! Es arī gribu teikt lielu paldies par ziņojumu un tajā minētajām tēmām. Jūs tiešām esat ļoti labi strādājis.

Gan Satversmes tiesas pieņemtie lēmumi par labu jūsu iniciatīvām, gan tālāk sekojošie valdības pieņemtie lēmumi – tā, es domāju, ir tikai viena maza daļa no jūsu paveiktā darba. Un, iepazīstoties ar jūsu ziņojumu, mēs visi varam kaut mazliet ieskatīties tajā milzīgajā darba apjomā, ko jūs šobrīd darāt.

Savukārt es, lai nerunātu ļoti plaši par daudzām sāpošām tēmām, gribētu, protams, runāt par vienu ļoti konkrētu sadaļu, tas ir, par mājokļu jautājumu.

Mājokļu jautājumā... man ir prieks par to, ka arī šajā ziņojumā... es redzu, ka jūs esat jau kārtējo reizi... diemžēl jau kārtējo reizi esat spiests rakstīt iekšā jautājumu par dalītā īpašuma tiesiskā

jautājuma regulējumu. Es ļoti ceru, ka, uzklausīdami jūsu nākamo ziņojumu Saeimā, mēs jau varēsim ieraudzīt, ka tur būs minēts, ka Saeima ir atradusi kaut kāda veida risinājumu. Esmu diezgan drošs par to, ka jau tuvākajā laikā Saeimas atbildīgā komisija turpinās darbu pie šī normatīvā regulējuma sakārtošanas.

Taču dalītā īpašuma jautājums ir tikai viens no daudziem. Kā jau jūs minat, ir arī daudzi citi jautājumi, šis nebūt nav vienīgais. Tāpat kā mums Saeimā, tāpat kā mums Latvijā – neviens nav atcēlis pandēmijas laikā cilvēktiesības, tās tāpat ir ļoti rūpīgi jāievēro. Tāpat pandēmijas laiks nav atcēlis tos procesus, tos notikumus... dabiskos procesus, kas notiek ar mūsu daudzdzīvokļu mājām.

Tas ir vistiešākais cilvēktiesību jautājums un tāds vistiešākais sabiedrības... Mēs principā tādā ļoti bīstamā pozīcijā šobrīd atrodamies, jo... Manā ieskatā, šobrīd nedz valdībā, nedz Saeimā nav neviena regulējuma, nevienas nopietnas apņemšanās... nav nekā tāda, kas mums varētu novērst tuvojošos sociālo krīzi mājokļu jomā.

Mājokļu tehniskais stāvoklis ir ļoti kritisks, draudīgi kritisks, mājas ir katastrofālā stāvoklī. Un, kolēģi, es aicinātu arī tiesībsargu vairāk pievērsties šim jautājumam, jo iedzīvotājiem nav iespējas saviem spēkiem tikt ārā no šīs krīzes. Tikai ar valsts atbalstu, valsts un pašvaldību kopīgu atbalstu, ir iespējams kaut kāda veida risinājums šai problemātikai. Tie risinājuma piedāvājumi, kas ir šobrīd, – daudzdzīvokļu mājokļu siltināšana, atjaunošana – tas ir kā piliens jūrā, skatoties uz problēmas milzīgo apjomu.

Man ir milzīgs prieks par to, ka Valsts kontrole veica speciālu revīziju saistībā ar šo jautājumu, un principā revīzijas secinājumi apliecināja pilnīgi visu manis teikto. Visās pārbaudītajās vietās atklājās, cik kritiska patiesībā ir šī situācija. Ja iedzīvotāji vēl varbūt tik ļoti nevēršas... nu, kā lai saka... balkoni nekrīt tik daudz nost, māju sienas nešķeļas tik ļoti, neplaisā tik ļoti, lai Tiesībsarga birojā ienāktu milzum daudz ziņojumu par to... Bet jebkurš eksperts, kas šajā jomā specializējas, noteikti varētu apliecināt to, ka tas kritiskais brīdis principā jau ir pienācis. Un jebkuram speciālistam... un es šajā ziņā pie tiesībsarga vēršos kā pie iedzīvotāju tiesību aizstāvja... es domāju, iedzīvotājiem ir jāpalīdz jau tagad mājokļa jautājumā, jāvērš uzmanība valdībai, kas to līdz galam vēl nav sadzirdējusi, uz to, cik daudz darba mums ir priekšā, cik stratēģiski uz šo jautājumu jāpaskatās, cik... politiskajai prioritātei tam ir jābūt.

Es ceru, ka tiesībsargs arī vairāk pievērsīsies šim jautājumam. Neskatoties uz to, ka... Kā jau es teicu, jūs esat pievērsies mājokļa jautājumam, apsaimniekotāju jautājumam, un es piekrītu jūsu minētajām tēzēm, bet medaļai ir otra puse – iedzīvotājiem naudas ieņēmumi ir tādi, kādi ir, un, kamēr valsts nopietni nenāks palīgā, kamēr tā nekļūs par vienu no galvenajām prioritātēm valstī... Šobrīd tas tā nav, bet objektīvi šī mājokļu problemātika... un te būs stāsts ne tikai par mājokļa pieejamību invalīdiem...

Kolēģi, tas ir... tas nav salīdzināms ar to, kas būs...

Sēdes vadītāja. Valaiņa kungs, runas laiks beidzies.

Paldies.

Vārds deputātam Artusam Kaimiņam.

A. Kaimiņš (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Labdien, cienījamā Saeimas priekšsēdētājas kundze! Labdien, cienījamais tiesībsarg! Esiet sveicināti, kolēģi! Par Tiesībsarga biroja 2020. gada ziņojumu es gribētu izteikties mazlietiņ... varbūt vairāk ar tādiem kā salīdzinājumiem.

Proti, Tiesībsarga biroja ziņojums... mēs to saņemam katru gadu. Katru gadu mēs redzam šīs problēmas. Dažkārt liekas, ka Tiesībsarga birojam katru gadu... principā tā kā tādam labam kinorežisoram būtu jātaisa katru gadu pa jaunai filmai. Jauna filma – lai būtu jauni notikumi, jauni aktieri, jauni sižeta pavērsieni. Un tagad diemžēl ir tā, ka mēs šo jauno filmu... principā mums ir jau 10 sērijas, tā varētu teikt, – jau ir 10 ziņojumi. Tiesībsarga mājaslapā *www.tiesibsargs.lv* mēs redzam 10 ziņojumus, un 10 ziņojumi ir pārvērtušies par... tas ir tā kā seriāls. Un te nav nevienā brīdī...

Es nesaku šobrīd ko sliktu par Tiesībsarga biroju un visu pārējo, bet atgādinu par to, ka tās problēmas visu laiku atkārtojas un ir vienas un tās pašas. Protams, tiesībsargs katru reizi liek akcentu uz savu problēmu... katru gadu. Bet, ja mēs ņemam šos pēdējos... nu, nezinu... pieņemsim, piecu gadu ziņojumus, tad mēs redzam, ka šī sfēra... principā 80 procenti... ir Labklājības ministrijas sfēra.

Tiesībsarga ziņojums vienmēr, katru gadu, ir bijis Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijai kā tāds kompass, nosakot arī Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas darba kārtību. Jo šīs problēmas, kuras Tiesībsarga birojs ir ar savu radaru, ja tā var teikt, iezīmējis, atradis un ar pirkstu norādījis – re, kur ir problēma... tās vienmēr... Nu, tas arī ir viņa uzdevums. Un ar pātagu norādīt – tas ir viņa uzdevums. Viņš to dara. Bet šobrīd ir situācija tāda, ka šīs problēmas, kuras 146 lapās tiesībsargs ir aprakstījis... nu vēlreiz es saku – tās ir cikliskas.

Man ir jādara jums zināma tāda lieta, ka... Vakardien, kā jūs zināt, mēs komisijā uzklausījām šo ziņojumu. Un es jautāju Jansona kungam, kā viņš vērtē principā sadarbību ar Labklājības ministriju... un vispār. Es jautāju: Jansona kungs, ja jums būtu iespēja dot labklājības ministrei atzīmi no nulles līdz "10", cik jūs dotu? Jansona kungs diplomātiskā veidā teica, ka viņš nav skolotājs, bet beigās tomēr pateica – "vāji", tātad – "neieskaitīts".

Bet nu – par to, kādā veidā tieši komisija strādā. Mums ir ļoti cieša sazobe ar tiesībsargu, un mēs saņemam ļoti daudz vēstuļu. Un, Jansona kungs, piedodiet, mēs šīs vēstules... ļoti daudz... pārsūtām jūsu vadītajam birojam – Tiesībsarga birojam –, tāpēc ka pie jums cilvēki vēršas ar dažnedažādiem jautājumiem un jūs dodat arī atbildes tiem. Un es saku paldies par to, ka ir tāda vieta, kur cilvēkiem vērsties, – vai tas ir par kovida kaut kādiem ierobežojumiem, vai tas ir par savām tiesībām... par to, ka cilvēkam ir tiesības zināt savas tiesības...

Tas ir ļoti labi, ka tiesībsarga institūcija kā tāda jau sāk sabiedrībā patiešām nostiprināties un kļūt arvien atpazīstamāka. Tas ir ļoti liels pluss! Arī man dažkārt ir jautājumi, uz kuriem es nezinu atbildes, un es tiešām ieskatos tiesībsarga mājaslapā. Mājaslapa ir ļoti pārskatāma, un tur ir viegli orientēties, saprast, kas ir kas.

Es vēlētos, Mūrnieces kundze, vēl divas minūtes klāt savam laikam. Vēlētos apvienot abus laikus.

Sēdes vadītāja. Debašu laiki ir apvienoti.

A. Kaimiņš. Jā, par to... par Labklājības ministrijas... Principā būtu jābūt lielākai sazobei... vislielākajai sazobei – ministrijām... ar tiesībsargu. Ja šis... nu, tā nav atzīme... Bet, ja jau vērtējums "vāji" tika pateikts no tiesībsarga puses, tad es varu pateikt – "ļoti vāji".

Problēma ir tāda. Iedomājieties – nu mēs dzirdam arī medijos, ka valsts sociālās aprūpes centros cilvēki ar kovidu vairs neslimo. Nav... Viss ir labi, tāpēc ka viņi visi ir izslimojuši. Nu, vai tas ir labi? Manuprāt, tas nav labi.

Parlamentārā sadarbība ar ministri vismaz Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijā, man liekas, ir zem katras kritikas. Es nezinu, bet, manuprāt, Sociālo un darba lietu komisijā ir tieši tas pats. Un, ja lēmējvara nespēj saiet ar izpildvaru, kur mums ir šis kompass iedots, ko darīt, lai mēs varētu šīs problēmas risināt, kas ir norādītas katrā šajā ikgadējā ziņojumā, – tad kā var būt kaut kāda komunikācija?

Vakardien arī... mēs uzklausījām kandidātus, kuri vēlētos ieņemt jauno... tiesībsarga amatu. Viens no tiem ir šobrīdējais Labklājības ministrijas parlamentārais sekretārs. Tad es saprotu, ka tur, Labklājības ministrijā, viss ir vai nu tik slikti, ka cilvēks jau sāk doties tālāk un tagad grib būt tiesībsargs, vai arī varbūt ir ļoti labi, viņaprāt, un tad jāiet uz Tiesībsarga biroju, iespējams. Deputāti lems, deputāti arī balsos.

Par statistiku. Tiesībsarga rekomendāciju izpilde ir šāda: 2018. gadā – 78 procenti no rekomendācijām izpildīti, 2019. gadā – 89 procenti (tātad tas ir uz augšu), un 2020. gadā – 83 (uz leju). Bet principā 2018. gada ieteikumi ir par 2017. gadu. Tad vēl nebija šībrīža Labklājības ministrija... Principā tad tie ir tie vecie nopelni, kas tagad... tie procentuāli atkal samazinās – uz leju. Un tā vairs nav kaut kāda... tā, manuprāt, ir vienkārši rupja neizdarība no attiecīgās ministres puses.

Sēdes vadītāja. Paldies. Runas laiks beidzies.

Vārds deputātam Sergejam Dolgopolovam.

S. Dolgopolovs (SASKAŅA).

Paldies. Sēdes vadītājas kundze! Jā, tiešām Jansona kungs ir ieviesis tiesībsarga darbā ļoti atbalstāmu un ievērojamu sistēmu. Man šķiet, ka tas ir ļoti svarīgi, ļoti pareizi. Un tā tam būtu jābūt.

Dzīve nav filma, un vairākas situācijas, kas izriet no dzīves, atkārtojas un atkārtosies arī turpmāk, un ļoti svarīgi ir fiksēt, konstatēt to, kas notiek un kā tas notiek, un arī sniegt attiecīgus signālus, lai sistēma arī šinīs problemātiskajās lietās būtu mainīta.

Līdz ar to es gribētu sirsnīgi ieteikt tiesībsargam paskatīties uz tādu procesu, kurš saucas – likumdošana. Man šķiet, ka, strādājot pie jauniem likumiem, grozījumiem likumos, mēs jau uzreiz varētu – un mums vajadzētu! –arī vērtēt piedāvātos grozījumus vai piedāvātās jaunās normas no cilvēktiesību ievērošanas viedokļa.

Šodien ir spilgts piemērs. Mēs izskatījām likumprojektu "Dzīvojamo telpu īres likums" – jaunu likumu, kurš... godīgi sakot, jau pašā konstrukcijā ir iestrādāta cilvēktiesību, es teiktu, problēma. Ir runa par denacionalizēto māju īrniekiem. Šis likums vispār izslēdz šo cilvēku kategoriju no normatīvās aprites.

Man šķiet, ka būtu varbūt interesanti un būtu arī ļoti lietderīgi, ja Tiesībsarga birojs pievērstos... ja tiem normatīvajiem aktiem, kuri var ietekmēt cilvēktiesību ievērošanas stāvokli valstī, Tiesībsarga birojs pievērstos, pirms tie būs pieņemti, izsludināti un sāks darboties. Tas prevencijas moments, man šķiet, dotu vēl labākus rezultātus nekā reakcija uz to, kas jau ir

pieņemts, kas jau ir stājies spēkā, kas jau ir sācis darboties un sācis radīt zināmas problēmas tiesību ievērošanas jomā.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Paldies.

Vārds deputātei Dagmārai Beitnerei-Le Gallai.

D. Beitnere-Le Galla (JK).

Paldies. Labdien, Jansona kungs! Godātie kolēģi! Man ir trīs piezīmes vai lietas, ko es gribētu uzsvērt šajās debatēs.

Pirmkārt. Kā Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas locekle es gribētu teikt, ka mums ir bijusi ļoti laba sadarbība ar Tiesībsarga biroja darbiniekiem. Un es īpaši gribētu uzsvērt, cik svarīga mums bija tiesībsarga vēstule sakarā ar bērnu adopciju uz ārzemēm. Tas bija ļoti svarīgi, ka jūs norādījāt uz šīm problēmām un mēs varējām attiecīgi komisijā darboties. Mums tiešām ir bijusi ļoti laba sadarbība ar Tiesībsarga biroju.

Otrkārt. Par jūsu iesniegto atskaiti par 2020. gadu. Es izlasīju jūsu ziņojuma ievadu, un mani īpaši uzrunāja jūsu, protams, lielākais sasniegums, kā jūs rakstījāt, – uzvara Satversmes tiesā lietā par personu minimālā ienākuma, sociālās drošības sistēmas nesakārtotību. Un es jau vakar jūs apsveicu ar drosmi, kas jums bija atnākusi pēc 10 gadiem, strādājot šajā birojā, kad ieraudzījāt, teiksim, šo nesakārtotību, un ka šī drosme bija atnākusi tajā brīdī, kad jūs... partija, kas jūs virzīja arī prezidenta amatam, faktiski vairs nav varas partija.

Manuprāt, šī drosme ir uzteicama, un izskatās, ka... tikko runāja šīs partijas pārstāvis, un izskatās, ka viņš jau redz jūs kā pārvēlētu šajā amatā. Tas man neliekas demokrātiskai valstij raksturīgi – tik ilgi būt vienā amatā, vienā pozīcijā.

Un treškārt. Es gribētu teikt, ka jūsu ziņojuma ievaddaļas pēdējais teikums... Ir patīkami lasīt pārskatus, ar ko mēs iepazīstamies, – tie kļuvuši īsāki, pārskatāmāki. Bet... jūs rakstījāt tādu lietu, kas man likās mazliet provokatīva, tāpēc gribētu dzirdēt jūsu atbildi, – ka kovida laikā jūs tomēr uzsverat, ka cilvēktiesības stāv pāri visam. Jūs esat savas nozares patriots un speciālists, protams, bet es tomēr... no jums kā profesionāļa un valstiski domājoša cilvēka es sagaidītu tādu pozīciju, kas vairāk mācītu mūsu pilsoņiem, ka pilsoņu tiesības un cilvēktiesības ir ļoti un dziļi saistītas ar pienākumiem... pienākumu... informāciju... teiksim, infekciju neizplatīt tālāk. Respektīvi, pienākumu daļa, kas ir saistīta ar cilvēktiesībām un arī pilsoņu tiesībām... Tā ka es gaidu jūsu atbildi.

Paldies par jūsu darbu, īpaši paldies par jūsu kolēģu darbu. Tas ir bijis ļoti nozīmīgs mūsu komisijai, un es ceru uz nākamo sadarbību ar Tiesībsarga biroja darbiniekiem.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Vārds deputātei Jūlijai Stepaņenko.

J. Stepaņenko (pie frakcijām nepiederoša deputāte).

Labdien, godātie kolēģi, vēlreiz! Un augsti godātais tiesībsarga kungs! Jā, man jāsaka ar lielu nožēlu, ka es šajā ziņojumā būtu gribējusi redzēt daudz vairāk gadījumu, kad tiesībsargs ir

izmantojis savas likumā paredzētās tiesības sniegt priekšlikumus pie likumprojektiem, proti, pie tādiem likumprojektiem, pie kuriem Saeimai nereti ir jāstrādā, nu, 15 minūšu laikā. Un šī gatavība no tiesībsarga arī būtu sagaidāma, īpaši šajos ārkārtas apstākļos.

Es runāju par visiem šiem kovidlikumiem, kuri nonāk Saeimā... kuri bija nonākuši Saeimā gan pirmajā tā saucamajā kovidvilnī, gan tagad un kuros... noteikti ir jāpaspēj šajā mazajā laika sprīdī iesniegt priekšlikumus cilvēku atbalstam vai ierobežojumu mazināšanai tā, lai cilvēki varētu turpināt saņemt vismaz kaut kādu iztiku. To jau jūs zināt. Jūs pats arī šajā ziņojumā esat pieminējis to, ka jūs esat saņēmis neskaitāmas vēstules sakarā ar kovida dēļ noteiktajiem ierobežojumiem, sakarā ar cilvēku smago dzīvi šajos apstākļos.

Taču man jāsecina, ka... diemžēl es neesmu pamanījusi šeit, Saeimā, nevienu jūsu priekšlikumu šajos likumos, kas varētu palīdzēt atvieglot situāciju. Varbūt valdībā jūs esat strādājis pie Ministru kabineta rīkojumu projektiem, varbūt valdībā jūs esat mēģinājis ieteikt labāku risinājumu šajā situācijā, taču... diemžēl, iespējams, šis darbs ir palicis nepamanīts. Ja jūs esat valdībā cīnījies par cilvēku tiesībām uz iztiku, ja jūs esat valdībā cīnījies par cilvēku tiesībām uz iespēju saņemt pakalpojumus, tad tiešām – visu cieņu, cepuri nost! Un es jūs šajā gadījumā atbalstu.

Taču, kā liecina gadījums, par kuru mēs ļoti daudz diskutējām Saeimā... es runāju par skolēnu ēdināšanu pirmajā kovida vilnī... man diemžēl jāsecina, ka šī izpratne no tiesībsarga puses bija diezgan vāja.

Runājot par to, ka valstī bija jānodrošina skolēnu ēdināšana kovida pirmajā vilnī, nevis jātērē šī nauda planšetēm, kuras tāpat visi nesaņēma diemžēl... šajā gadījumā tiesībsargam bija ļoti skaļi jāiestājas par to... kopā ar Nacionālo apvienību, kura sākumā iestājās, bet pēc tam aizmirsa, par ko viņa iestājās... Tiesībsargam bija jāiestājas par to, lai visi bērni (visi bērni – neatkarīgi no viņu ģimenes materiālā stāvokļa!) turpinātu saņemt ēdināšanu, taču tas nenotika diemžēl – neskatoties uz visiem... arī deputātu priekšlikumiem.

Šis diemžēl ir tāds rādītājs, kuru mums vajadzētu noteikti izlabot, tāpēc ka, visticamāk, kā mēs redzam no visiem notikumiem arī kaimiņvalstīs, šī sērga kādu laiku vēl paliks pie mums, līdz ar to radīs arī zaudējumus un mocīs cilvēkus. Un jūsu uzdevums, Jansona kungs, ja jūs paliksiet šajā amatā, ir nodrošināt to, lai valdība nemoka cilvēkus tā, kā valdība šo dara šobrīd.

Diemžēl ir jāteic, ka arī šis tiesībsarga ziņojums savā ziņā, ja mēs runājam par Covid-19, ir vairāk tāda sūdzēšanas opozīcijai par to... nu, ko tad īsti nav izdarījis... varējis izdarīt... Mēs arī jums varam pasūdzēties par ļoti daudzām lietām. Mēs viens otru varam saprast. Jūs mūs sapratīsiet, mēs jūs sapratīsim. Taču, manuprāt, tiesībsargam ir jābauda daudz lielāka autoritāte un jāspēj darīt daudz vairāk.

Paldies par jūsu... par Satversmes tiesā vinnētajām lietām, mēs gaidām arī uz mediķu algu jautājuma risinājumu, taču... man ir jāteic, ka jūsu biroja kapacitāte ir gana liela, lai jūs varētu darīt vēl vairāk, īpaši runājot par cilvēku aizsardzību šajos smagajos laikos.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Vārds deputātam Edgaram Tavaram.

Mēs jūs nedzirdam, Tavara kungs. Nedzirdam!

E. Tavars (ZZS).

Cienījamā Saeimas priekšsēdētājas kundze! Tiesībsarg! Godātie kolēģi! Dāmas un kungi! Mēs runājam par cilvēktiesībām – ne tikai par funkcijām, kuras ir deleģētas... uzraudzīt un pārraudzīt... mūsu Tiesībsarga birojam, tiesībsargam, bet par cilvēktiesībām kopumā.

Mēs esam daudz un dikti runājuši par cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, kuru tiesības tiek ierobežotas vai kuriem netiek nodrošināta cilvēka cienīga, cieņpilna dzīve. Mēs esam daudz runājuši par cilvēka tiesībām uz savu mājokli, par iespēju droši dzīvot savā mājā... par drošību, par iespēju dzīvot savā mājā. Mēs pagājušajā gadā daudz diskutējām par cilvēktiesībām, par vārda brīvību, par brīvību kā tādu.

Manuprāt, šis laiks, pandēmijas laiks, ir īpaši izgaismojis to, ka mums pašiem savā valstī ir milzīgas problēmas ar brīvību. Mūsu parlamentam ir viedoklis par brīvības ierobežošanu citās valstīs, mēs nosodām dažādus autoritatīvus... autoritārus režīmus, mēs nosodām režīmu vēršanos pret opozīciju. Kas notiek mūsu valstī? Kāpēc kādas pašvaldības vadītājs ir jāsoda par to, ka viņš vēršas pie saviem iedzīvotājiem ar jautājumu, ko viņi domā par administratīvi teritoriālo reformu? Kāpēc mēs klusējam, kad ministrs piedraud ar tiesībsargājošām institūcijām šādam pašvaldības vadītājam par to, ka viņš jautā viedokli sava novada ļaudīm? Manuprāt, mums jādod iespēja izteikties saviem cilvēkiem – jādod nesalīdzināmi biežāk! – un jāieklausās viņos, nevis jābaidās no viņiem. Pat vēl vairāk – mums nekādā gadījumā nav jāsoda tādi cilvēki, kas vēršas pēc viedokļa pie saviem ļaudīm.

Mēs cilvēkiem ierobežojam brīvību pulcēties, aizbildinādamies ar pandēmiju. Pulcēšanās brīvība faktiski ierobežota līdz pat nullei, pat nav vairs runa par epidemioloģisko ierobežojumu ievērošanu vai neievērošanu. Cilvēkiem nav iespējas izteikties dažādās protesta akcijās, kaut vai vienam paust savu viedokli. Vai tā ir brīvība?!

Cilvēkiem ir tiesības uz darbu. Mazajiem un vidējiem uzņēmējiem, kam tagad ar valdības lēmumiem ir apturēta uzņēmējdarbība, ir tiesības saglābt savu mazo biznesu, lai, beidzoties pandēmijai, viņiem būtu iespējams to atsākt. Šajā ziņā valstij ir jānāk palīgā – līdzīgi, kā to dara attīstītās Eiropas valstis, kurās pēc pandēmijas beigšanās, kad luksoforā iedegsies zaļā gaisma, visi šie cilvēki jau ar nākamo dienu ies uz darbu; šīs darba vietas būs saglābtas.

Mēs solījām pavasarī atbalstu īres maksām, ļoti daudzus dažādus solījumus valdība deva. Šie solījumi netiek pildīti. Cilvēki tic šiem solījumiem, bet šie solījumi izgaist, un mēs redzam aizvien jaunus bankrotu viļņus.

Mums, parlamentam, ir tiesības strādāt. Mēs esam vienīgais parlaments Eiropā, kurš nestrādā klātienē. Mūsu koalīcijas vairākums pieņem lēmumus no guļamistabām, no virtuvēm, izmantojot datoru. Mums pat nenotiek kvalitatīvas debates. Mums ir tiesības uz kvalitatīvām debatēm parlamentā – no parlamenta Sēžu zāles tribīnes.

Mums ir ļoti daudzas problēmas pašiem savā valstī. Es pat vairs negribu runāt par valdības... vadošajiem medijiem, kuros tiek atspoguļoti tikai un vienīgi koalīcijas vai dažu partiju pārstāvju viedokļi. Mums trūkst viedokļu dažādības, mums trūkst debašu.

Un galvenais, ko es gribētu nobeigumā pateikt, – ka mums ir tiesības... tās ir ne tikai tiesības, tas ir likums: ja mēs dzīvojam parlamentārā valstī un ja parlaments pieņem likumu vai lēmumu, tad mums ir tiesības prasīt no valdības šī lēmuma izpildi. Piemēram, samērā nesen, pirms dažām nedēļām, mēs nobalsojām par to, ka, ievērojot epidemioloģiskos nosacījumus, bērniem un jauniešiem ir tiesības atsākt nodarboties ar sportu. Šie parlamenta lēmumi netiek pildīti.

Šādu lēmumu šinī parlamentā ir ļoti daudz. Es vairs pat negribu runāt par mediķu algu sakarā doto solījumu nepildīšanu, par OIK likvidēšanas solījumu nepildīšanu... un par tamlīdzīgiem solījumiem.

Tā ka es tiešām... Kolēģi, es pievienojos tiem deputātiem, kuri aicina, ka mums ir jādod plašākas pilnvaras tiesībsargam, Tiesībsarga birojam, lai tā rekomendācijas būtu ne tikai par jomām, kuras šobrīd Tiesībsarga biroja kapacitāte ļauj pārskatīt, bet lai nākotnē varētu arī daudz plašāk skatīties uz valsti un valsts attīstību kopumā, lai cilvēkiem dzīve šajā valstī liktos cerīga. Lai cilvēki regulāri netiktu pievilti ar dažādiem valdības solījumiem, kuri pēc tam netiek pildīti.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Paldies Tavara kungam.

Kolēģi! Lai sabiedrība netiktu maldināta (es saprotu, ka šīs debates klausās un vēro arī Latvijas sabiedrība), teikšu: mēs nebūt neesam vienīgais parlaments, kas strādā attālināti. Attālināti šobrīd strādā arī virkne citu parlamentu.

Bet debašu kvalitāte – jā, tā ir svarīga, un tā ir atkarīga no mums pašiem, parlamentāriešiem.

Turpinām debates.

Vārds deputātam Andrim Kazinovskim.

A. Kazinovskis (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Labdien, cienījamā Saeimas priekšsēdētāja! Cienījamie kolēģi! Izskatīju un paanalizēju tiesībsarga 2020. gada ziņojumu. Manā skatījumā, nav atspoguļots viens ļoti būtisks jautājums.

Proti, mēs jau ilgstoši šajā Saeimā esam runājuši par reģionālo atšķirību... atšķirību starp daudziem novadiem, starp reģioniem un galvaspilsētu Rīgu. Un te jau vairs nav runa nedz par vienu cilvēku, nedz par kādu atsevišķu grupu; te ir runa par veselu reģionu iedzīvotāju dzīves līmeni, salīdzinot ar citiem reģioniem. Un šī atšķirība ir milzīga, tā ir vairākas reizes... Iedzīvotāju dzīves līmenis, ko raksturo iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju, atšķiras trīs līdz četras reizes... Latgalē, Vidzemē, Kurzemē, Zemgalē... salīdzinot ar Rīgas iedzīvotāju dzīves līmeni, ar iekšzemes kopproduktu uz vienu iedzīvotāju. Es saprotu, ka tas ir politisks jautājums, tā ir hroniska problēma Latvijas valstī.

Es saprotu, ka Latvijas reģioni stipri atpaliek no daudzu citu Eiropas Savienības dalībvalstu reģioniem, bet es gribētu atgādināt pamatbūtību... to, kāpēc radās Eiropas Savienība. Proti, viens no galvenajiem uzdevumiem, kad Eiropas valstis vienojās izveidot Eiropas Savienību, bija atbalsts atpalikušiem reģioniem.

Tāpat valstis deva savu ieguldījumu, finansiālu ieguldījumu, kopējā Eiropas Savienības budžetā. Zināma daļa – administrēšanai, Eiropas Parlamentam, Eiropas Komisijai, bet lielākā daļa līdzekļu – dažādu fondu veidā, Eiropas struktūrfondu veidā, – tika novirzīta tieši reģionu attīstībai, un viens no galvenajiem kritērijiem bija, lūk, šis – iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju. Kopš Latvija iestājās Eiropas Savienībā, jau ir pagājis zināmā mērā ilgs laiks, taču tik un tā daudzi politiķi, vadošie politiķi... partijas nav sapratušas būtību.

Labprāt tiek pierādīts, ka Latvija ir atpalikusi... Bet! Latvija ir nodefinēta kā viens administratīvais reģions *NACE 1* un *NACE 2* klasifikācijā. Tas nav pareizi. Pēdējā laikā mēs ļoti

diskutējām par šo administratīvi teritoriālo reformu un bija vēlme, lūk, iestrādāt... panākt administratīvo reģionu esamību; katrs no reģioniem varētu Eiropas līmenī tikt salīdzināts un saņemt atbalstu gan struktūrfondu veidā, gan valsts budžeta atbalsta veidā. Nekas tamlīdzīgs nav noticis. Turpinās šī politika. Tātad... Mēs prognozējam, ka atsevišķā iedzīvotāju daļā, kas dzīvo reģionos... vēl vairāk tātad palielinās šī disproporcija, šī plaisa. Nu ar ko tad ir vainīgi šie cilvēki, kas dzīvo mūsu valsts perifērijā, piemēram, austrumu pierobežā, kas paliek absolūti tukša?!

Es domāju, ka tiesībsargam būtu bijis jābūt ļoti... būtu jāpievērš uzmanība šim jautājumam, šai analīzei, būtu jāiejaucas budžeta veidošanas procesos, Nacionālā attīstības plāna izveidošanā. Kā citādi mēs varam izlīdzināt šo dažādo attīstību? Mēs varam pazaudēt valsti. Un pensija tur vairs neko neizteiks...

Es lūdzu apvienot runāšanas laiku.

Sēdes vadītāja. Debašu laiki apvienoti.

A. Kazinovskis. Jā, paldies.

Cienījamais Jansona kungs! Es atzīstu, jūs esat paveicis daudz darba, ir daudz pozitīvā, bet aizvērt acis un neredzēt šo problēmu Latvijas valstī – nu, tā nav Latvijas Republikas tiesībsarga cienīga rīcība. Es nezinu... es ceru, ka būs tiesībsargs, jauns tiesībsargs, varbūt arī jūs, bet es tad novēlētu jums personīgi... un nākamajam tiesībsargam, lai steidzami, jau vistuvākajā laikā, jūs iejauktos šajos procesos.

Es gribētu tomēr pateikt, ka tas, ko tiesībsargs dara, daudziem iedzīvotājiem simpatizē. Taču vēl lielāku efektu tieši valsts stiprināšanā dotu līdzsvarotas attīstības nodrošināšana.

Cienījamie kolēģi! Es gribētu, lai mēs kopīgi saprastu šo problēmu.

Es ar nepacietību gaidu Latvijas Republikas Satversmes tiesas lēmumu, kāds būs saistībā ar problēmām, kuras ir ar administratīvi teritoriālo reformu. Es ticu, ka mēs – tā vai citādi – šos reģionus, administratīvos reģionus, kā administratīvās teritorijas izveidosim un panāksim, ka būs līdzsvarota attīstība.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Paldies.

Debates vēl nav slēgtas.

Vārds deputātam Vjačeslavam Dombrovskim.

V. Dombrovskis (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Augsti godātie kolēģi! Jansona kungs! Es netērēšu daudz, pārāk daudz no jūsu laika.

Protams, man arī varbūt būtu vēlme, lai jums pietiktu laika... būtu vairāk laika, lai pievērstu uzmanību gan pusdienu jautājumam, gan tam un citam jautājumam... Bet tomēr...

Šogad šā gada... valdības budžeta projektā sociālās pozīcijas ir, ja es nemaldos, par vairāk nekā 80 miljoniem eiro lielākas, pateicoties tiem pieteikumiem Satversmes tiesā, kurus tieši jūsu, Jansona kungs, Tiesībsarga birojs ir iesniedzis.

Manā atmiņā... Es neatceros nevienu citu tiesībsargu, kurš būtu panācis valsts budžeta sociālo izmaksu pozīcijas pieaugumu par vairāk nekā 80 miljoniem eiro. Es domāju, ka būtībā ar šo viss ir pateikts.

Paldies jums, Jansona kungs.

Sēdes vadītāja. Debates slēdzu.

Jansona kungs, vai vēlaties komentēt deputātu teikto?

J. Jansons (Latvijas Republikas tiesībsargs).

Jā, ja drīkst. Ļoti īsi.

Sēdes vadītāja. Vārds tiesībsargam Jurim Jansonam.

J. Jansons. Sirsnīgi pateicos par mana un manu kolēģu darba novērtējumu, un paldies arī par ieteikumiem. Ņemsim, tā teikt, šos ieteikumus vērā turpmākajā darbā.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Paldies vēlreiz Tiesībsarga biroja darbiniekiem par darbu un Jansona kungam – par ziņojumu.

Godātie kolēģi! Līdz ar to Latvijas Republikas tiesībsarga 2020. gada ziņojumu esam izskatījuši.

Un man jūs jāinformē par deputātu iesniegto jautājumu.
Deputāti Stepaņenko, Tavars, Sprūde, Švecova un Gobzems iesnieguši jautājumu **"Par higiēnisko auduma sejas masku iepirkumiem"**, ko nododam Ministru prezidentam atbildes sniegšanai.

Godātie kolēģi! Vēl deputātu reģistrācija.Reģistrācija notikusi.
Līdz ar to sēdi slēdzu.

SATURA RĀDĪTĀJS
13. Saeimas ziemas sesijas 24. (attālinātā ārkārtas) sēde
2021. gada 25. februārī

Latvijas Republikas tiesībsarga 2020. gada ziņojums
(Dok. Nr. 3601)

- Ziņo	- Latvijas Republikas tiesībsargs J. Jansons
- Debates	- dep. D. Rukšāne-Ščipčinska - dep. V. Valainis - dep. A. Kaimiņš - dep. S. Dolgopolovs - dep. D. Beitnere-Le Galla - dep. J. Stepaņenko - dep. E. Tavars - dep. A. Kazinovskis

- dep. V. Dombrovskis

Informācija par deputātu J. Stepaņenko, E. Tavara, K. Sprūdes, Ļ. Švecovas un A. Gobzema **jautājumu Ministru prezidentam Arturam Krišjānim Kariņam "Par higiēnisko auduma sejas masku iepirkumiem"** *(Nr. 184/J13)*

Informācija par reģistrācijas rezultātiem

Balsojumi
Datums: 25.02.2021 16:34:12 bal001
Balsošanas motīvs: Deputātu klātbūtnes reģistrācija
Sēdes videotranslācija
25.02.2021. 9.00 10.15 11.00 13.30 15.30

---

* * * *

Sēdes videotranslācija	25.02.2021	9.00	10.15	11.00	13.30	15.30

1. pl. 09:02 - 1 h 01 min PIRMĀ stg 2201 sēde Nr.22-ziemas-sesija Mūrniece
https://cdn.tiesraides.lv/saeima.lv/20210225101101_saeima.lv.1_0_0

2. pl. 10:15 - 15 min OTRĀ stg 2202 sēde Nr.23-ziemas-sesija-1-daļa Mūrniece
https://cdn.tiesraides.lv/saeima.lv/20210225104502_saeima.lv.1_0_0

3. pl. 11:00 - 1 h 25 min stg 2202 sēde Nr.23-ziemas-sesija-2-daļa Beitnere
https://cdn.tiesraides.lv/saeima.lv/20210225123701_saeima.lv.1_0_0

4. pl. 13:30 - 1 h 32 min stg 2202 sēde Nr.23-ziemas-sesija-3-daļa Egnere
https://cdn.tiesraides.lv/saeima.lv/20210225151301_saeima.lv.1_0_0

5. pl. 15:30 - 1 h 03 min TREŠĀ stg 2203 sēde Nr.24-ziemas-sesija Mūrniece
https://cdn.tiesraides.lv/saeima.lv/20210225164801_saeima.lv.1_0
tehniski: pēc sēdes ieraksta 63 minūtē pieslēdzas turisma video

---

* * * *

Papildu pievienojums – darba kārtība

* * * *

5

Sēdes video translācija 25.02.2021 9.00 10.15 11.00 13.30 15.30

---

https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2203
https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs2_dk.nsf/DK?ReadForm&nr=58ad25a1-bb90-4c15-bc3f-6d659fcefbb0

25.02.2021. 13.Saeima divdesmit ceturtā sēde-ziemas sesija ārkārtas-attālināti Tiesībsarga ziņojums *Noraksts*

Stenogramma *Sēdi vada: Ināra Mūrniece*
2021.gada 25. februāra sēde sākas pl. 15:30
sēde slēgta pl. 16:34, sēdes ilgums- 1 h 04 minūtes

Latvijas Republikas Saeimas
2021.gada 25.februāra
trešās attālinātās ārkārtas sēdes darba kārtība 15:30

	I. Ministru prezidenta, ministru un citu amatpersonu ziņojumi		
	1.	1. Latvijas Republikas tiesībsarga 2020.gada ziņojums (Dok. Nr. 3601) Izskatīts Latvijas Republikas tiesībsargs ↗ Debates	
	↗ Ar sēdes norisi saistīti jautājumi		
	Sēde beigusies 25.02.2021 16:34		

---

* * * *